

A L B A N I A N

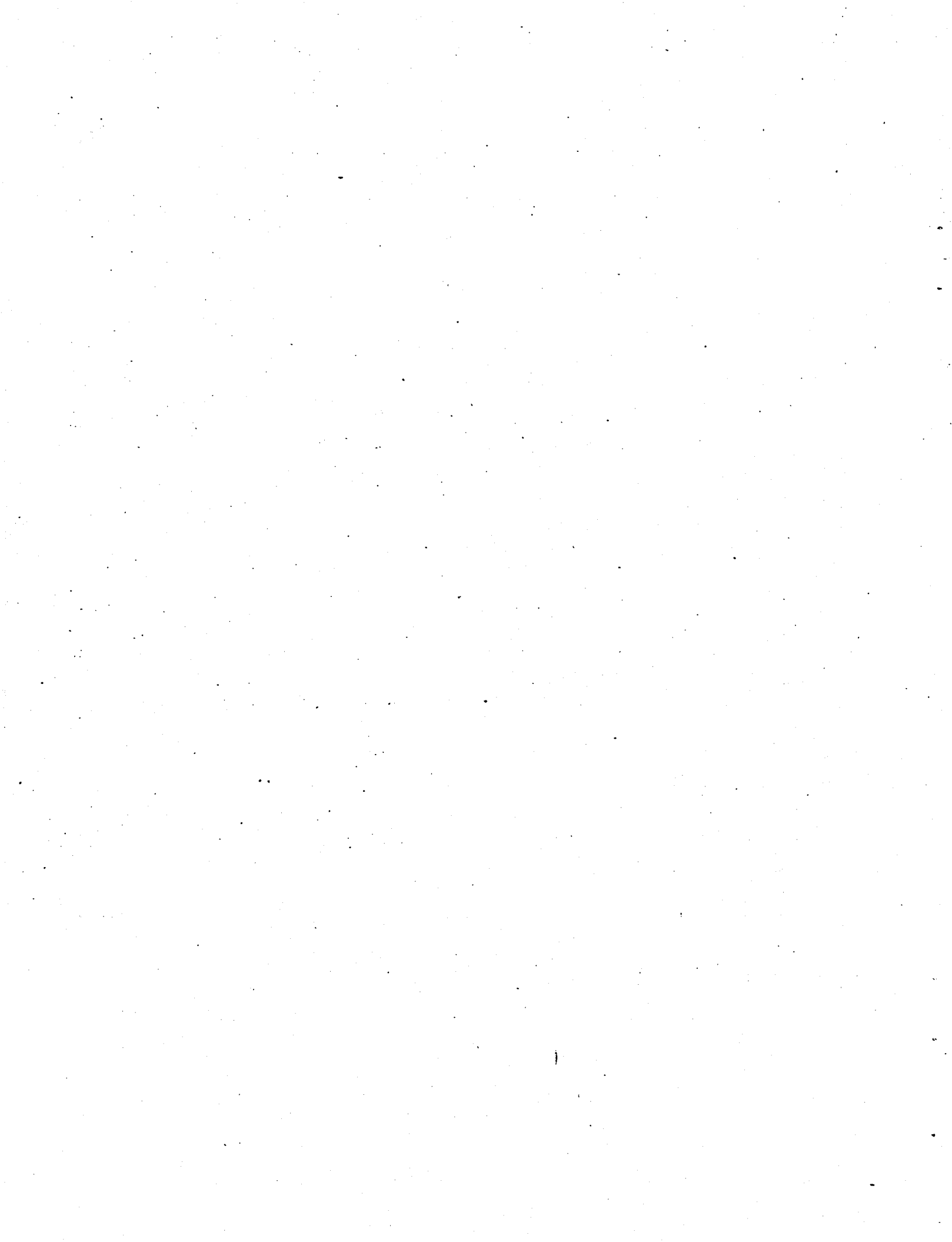
Basic Course

Volume X

Lessons 111 - 120

April 1970

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER

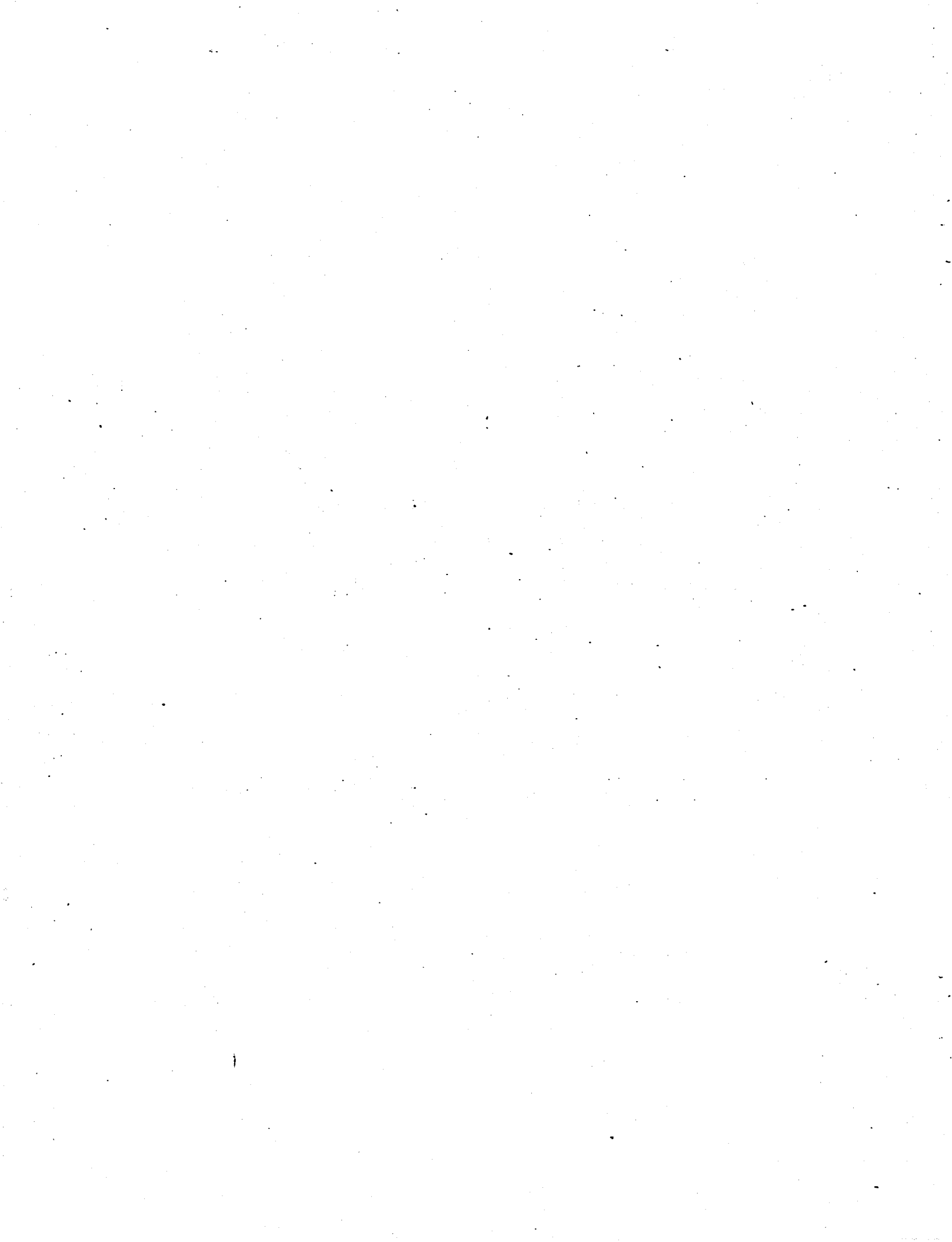
PREFACE

This volume is the text for a part of each of ten daily lesson cycles of the last weeks of the Intermediate Phase, usually the 30th and 31st week. Its purpose is to present specialized Air Force terminology in a variety of different contexts, especially in regard to radio communication.

Each lesson consists of a prose narrative, a set of questions, and a glossary of new vocabulary items and idioms. The more specialized terminology of the narrative is briefly introduced in class, whereupon the student studies the narrative itself at home, until he is able to answer the questions on it in class on the following day. The ultimate objectives are mastery of the terminology and the ready use of it in free conversation.

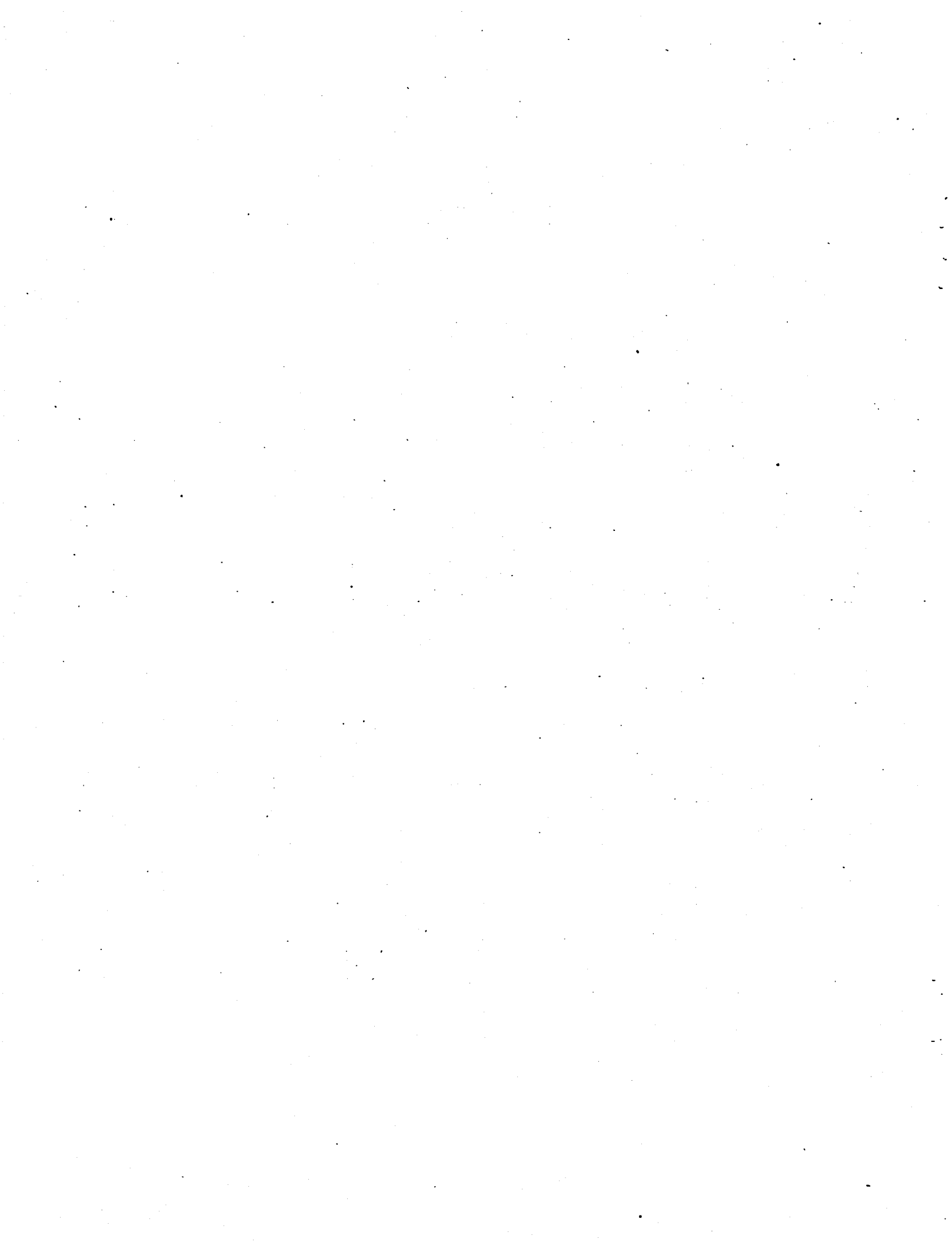
For a suggested accommodation of the material in the daily lesson cycle see the Program of Instruction.

Inquiries concerning these materials, including requests for authorization to reproduce all or part of them, should be addressed to the Director, Defense Language Institute, U.S. Naval Station, Anacostia Annex, Washington, D.C. 20390.

TABLE OF CONTENTS

<u>Lesson</u>	<u>Page</u>
111 TWO AIRPLANES ON AN INTERCEPTING SEARCH--1	1
112 TWO AIRPLANES ON AN INTERCEPTING SEARCH--2	9
113 SAVING THE LIFE OF A PATIENT--1	17
114 SAVING THE LIFE OF A PATIENT--2	25
115 FLIGHT TRAINING WITH A STUDENT PILOT	33
116 MODERN ANTIAIRCRAFT DEFENSE	41
117 THE IMPORTANCE OF THE PARATROOPERS	49
118 INVESTIGATING AN AIRPLANE ACCIDENT	57
119 A DANGEROUS AIRCRAFT LANDING	65
120 AN EVENING AT A MILITARY SEAPORT	75

Mësimi i 111-të

ÇIFTI ROJE NË KAPJE

Pjesa e parë

Nëntoger Niko Baftjari sapo ka kryer akademinë e aviacionit. Ai është tani pilot ndjekës dhe si i tillë duhet t'i vazhdojë stërvitjet edhe për një vit tjetër, për të pasur njohuri më të mira pilotazhi dhe për të zbatuar më mirë detyrat luftarake. Detyrat e fluturimit janë të koklavitura. Sot do të ju tregoj një nga këto stërvitje me karakter mësimor.

U-zbulua një objekt ajror armik. Në dhomën e pilotëve, të cilët qëndronin në gadishmërinë numër dy, u-dëgjua sinjali i alarmit luftarak. Menjëherë pas këtij sinjali kumboi zëri i telefonistit të repartit:

"Në njëshin!"

"Kuptuam. Në njëshin!" u-përgjigj piloti Niko Baftjari dhe vrapoi drejt reaktivit të tij. Pas tij vinte Selman Zagari, një pilot tjetër i ri. Të dy pilotët hynë në kabinat e avionëve, që qëndronin si zogj të ergjëndë në krah të njeri tjetrit.

Stërvitja "çifti roje në kapje" filloi. Nëntoger Niko Baftjari ishte i urdhëruar që me avionin Nr. 151 të udhëhiqte

çiftin gjatë kapjes së shenjës "armike". Me t'u-futur në kabinën e reaktivit ai vuri shlemofonin dhe veshi parashutën, lidhi dhe shtrëngoi rrypat dhe pasi solli çelsin e akumulatorit, hapi radion. Të gjitha këto veprime i bëri me shpejtësi të madhe e me përpikmëri. Ndërkaq, nëpërmjet kufjeve të shlemofonit filloi të dëgjonte një fëshfërimë të lehtë: po vihej në lidhje me vend-komandën.

"151, në çift" i raportoi komandantit epror.

"Kuptuam. Lëshojeni!"

QUESTIONS

1. Kush ka kryer akademinë e aviacionit?
2. Cilën shkollë ka kryer Nëntoger Niko Baftjari?
3. Kush është tani pilot ndjekës?
4. Çfarë piloti është ai tani?
5. Ç'duhet të vazhdojë ai si i tillë edhe për një vit tjetër?
6. Edhe për sa kohë duhet t'i vazhdojë ai stërvitjet?
7. Kush duhet të ketë njohuri më të mira pilotazhi?
8. Ç'duhet të ketë një nëntoger që sapo ka kryer akademinë e aviacionit?
9. Cilat detyra duhet të zbatojë më mirë një nëntoger i aviacionit?
10. Kush duhet t'i zbatojë mirë detyrat luftarake?
11. Cilat detyra janë të koklavitura?
12. Qysh janë detyrat e fluturimit?
13. Çfarë stërvitje është kjo e sotmja?
14. Cila është një stërvitje me karakter mësimor?
15. Çfarë objekti u-zbulua në një nga këto stërvitje?
16. Ç'i ngjau një objekti ajror armik?
17. Në cilën dhomë u-dëgjua sinjali i alarmit luftarak?
18. Ç'u-dëgjua në dhomën e pilotëve?
19. Cilët qëndronin në gadishmërinë Nr. 2?
20. Në ç'gadishmëri qëndronin pilotët?
21. Zëri i kujt kumboi menjëherë pas këtij sinjali?

22. Kur kumboi zëri i telefonistit të repartit?
23. Kush u tha pilotëve të kalonin "në njëshin", d.m.th. në gadishmërinë Nr. 1?
24. Ç'urdhër u-dëgjua pas sinjalit luftarak?
25. Si u-përgjigj piloti Niko Baftjari?
26. Kush u-përgjigj "Kuptuam. Në njëshin"?
27. Ç'bëri piloti Niko Baftjari drejt reaktivit të tij?
28. Drejt cilit reaktiv vrapoi piloti Niko Baftjari?
29. Pas kujt vinte Selman Zagari, një pilot tjetër i ri?
30. Kush vinte pas tij?
31. Cilët pilotë hynë në kabinat e avionëve?
32. Ç'bënë të dy pilotët?
33. Cilët qëndronin si zogj të ergjëndë në krah të njeri tjetrit?
34. Ku qëndronin avionët si zogj të ergjëndë?
35. Cila stërvitje filloi?
36. Çka filloi?
37. Cili nëntoger ishte i urdhëruar të udhëhiqte çiftin?
38. Kush ishte i urdhëruar të udhëhiqte çiftin gjatë kapjes së shenjës armike?
39. Ç'ishte i urdhëruar të bënte Nëntoger Niko Baftjari?
40. Avioni i kujt kishte numrin 151?
41. Ç'numër kishte avioni i Nëntoger Niko Baftjarit?
42. Ç'bëri ai me t'u-futur në kabinën e reaktivit?
43. Kur e vuri ai shlemofonin dhe veshi parashutën?

44. Ç'lidhi dhe ç'shtrëngoi ai?
45. Ç'u bëri rrypave?
46. Ç'bëri pasi solli çelsin e akumulatorit?
47. Kur e hapi radion?
48. Si i bëri ai të gjitha këto veprime?
49. Kush i bëri të gjitha këto veprime me shpejtësi të madhe e me përpikmëri?
50. Ç'filloi të dëgjonte ndërkaq?
51. Kur filloi të dëgjonte një fëshfërimë të lehtë?
52. Njëpërmjet cilave kufje dëgjoi një fëshfërimë të lehtë?
53. Çfarë fëshfërimë dëgjoi njëpërmjet kufjeve të shlemofonit?
54. Cili po vihej në lidhje me vend-komandën?
55. Me cilën komandë po vihej në lidhje?
56. Kush i raportoi komandantit epror "151, në çift"?
57. Kujt i raportoi piloti "151, në çift"?
58. Kush u-përgjigj "Kuptuam. Lëshojeni!"?
59. Ç'urdhër dha komandanti epror?
60. Nga cili vend e dha komandanti këtë urdhër?

VOCABULARY

akumulator, -i (m.) akumulatorë, -t	storage battery
alarm, -i (m.) alarme, -t	alarm
çift, -i (m.) çifte, -t	twosome, couple
i, e, të ergjëndë të ergjënda (adj. m. & f.)	see "i argjendte"
fëshfërimë, -a (f.) fëshfërima, -t	rustle, rustling
gadishmëri, -a (f.)	readiness; alert
gadishmëria Nr. 1	(the pilots enter the cockpit)
gadishmëria Nr. 2	(the airplanes are on the runway)
karakter, -i (m.) karakterë, -t	character
i, e, të koklavitur të koklavitura (adj. m. & f.)	complicated; complex
kufje, -a (f.) kufje, -t	earphone
për të kumbuar (v.) (kumbon)	to echo; to resound
lidhje, -a (f.) lidhje, -t	connection, bond, tie; league
luftarak, -e (adj. m. & f.)	combat, fighting, warlike
mësimor, -e (adj. m. & f.)	educational, instructive

ndjekës, -e (adj. m. & f.)	intercepting; pursuing
nëpërmjet (prep.)	through, by means of
njësh, -i (m.) njëshe, -t	(the) number one
objekt, -i (m.) objekte, -t	object
përpikmëri, -a (f.)	see "përpikni"
sapo (conj.)	just; as soon as
telefonist, -i (m.) telefonistë, -t	telephone operator
i, e, të urdhëruar të urdhëruara (adj. m. & f.)	ordered
vend-komandë, -a (f.) vend-komanda, -t	control tower

IDIOMS

Më t'u-futur në kabinën e....	As soon as he entered the cockpit....
Kuptuam.	Roger. (radio & signaling)
Lëshojeni!	Take off! Let it go!
Për t'u-vënë në lidhje (me) (unë vihem në lidhje (me))	to contact, communicate

L. 111

Mësimi i 112-të

ÇIFTI ROJE NË KAPJE

Pjesa e dytë

Sinjali për fluturim u-dha dhe akrepi i kronometrit nuk kish bërë ende rrethin e plotë kur aeroplani i Nëntoger Niko Baftjarit u-ngrit dhe fluturoi në ajr. Pas tij vinte avioni shoqërues që pilotohej nga Selman Zagari. Me shpejtësi të madhe ata arritën në largësinë e caktuar dhe pilotët shikonin me vemendje në hapësirën e qiellit. Diku aty rrotull gjendej objektivi ajror; ai duhej kërkuar dhe zbuluar.

Nga vend-komanda herë pas here jepeshin urdhëra të prerë:

"151, kursi 160, shpejtësia 700, lartësia 8000."

Piloti vepronte sipas të dhënave që kish marrë. Reaktivi herë ngjitej lart e herë ulej poshtë, si një shigjetë e zjarhtë.

"Shiko përpara 15 km.!" u-dëgjua përsëri në kufjet e pilotit zëri që vinte nga vend-komanda.

Duke pilotuar maqinën me mjeshtëri, piloti shikoi nga drejtimi i dhënë. Ca çaste më vonë ai diktoi një njollë të zezë, e cila sa vinte zmadhohej. Objektivi ishte zbuluar para kohe.

"151, shikoj objektivin. Më lejoni atakimin?"

"Ju lejojmë."

Kjo ishte komanda e fundit për atë ditë. Me të marrë urdhërin, reaktivi zuri vendin e përshtatshëm për sulm dhe pastaj u-lëshua poshtë si rrufe. Objektivi u-regjistrua në shinjestër dhe piloti shtypi sustën.

Deshifrimi i fotografive tregoi se gjuajtësi e kish goditur me saktësi objektivin ajror.

PYETJE

1. Cili sinjal u dha?
2. Ç'u-dha për fluturim?
3. Aeroplani i kujt u-ngrit dhe fluturoi në ajr?
4. Ç'bëri aeroplani i Nëntoger Niko Baftjarit?
5. Cili akrep nuk e kish bërë ende rrethin e plotë kur aeroplani u-ngrit dhe fluturoi në ajr?
6. Ç'ngjau kur akrepi i kronometrit nuk e kish bërë ende rrethin e plotë?
7. Cili avion vinte pas tij?
8. Pas kujt vinte avioni shoqërues?
9. Cili avion pilotohej nga Selman Zagari?
10. Nga kush pilotohej avioni shoqërues?
11. Cilët arritën me shpejtësi të madhe në largësinë e caktuar?
12. Me çfarë shpejtësie arritën ata në largësinë e caktuar?
13. Ç'bënin pilotët me vemendje në hapësirën e qiellit?
14. Qysh shikonin pilotët në hapësirën e qiellit?
15. Cili objektiv gjendej diku aty rrotull?
16. Ku gjendej objektivi ajror?
17. Cili objektiv duhej kërkuar dhe zbuluar?
18. Ç'duhej bërë kur pilotët arritën në largësinë e caktuar?
19. Nga ku jepshin urdhëra të prerë herë pas here?
20. Çfarë urdhërash jepeshin nga vend-komanda herë pas here?
21. A janë "151, kursi 160, shpejtësia 700, lartësia 8000" disa nga këto urdhëra?

22. Cilët janë urdhërat e prerë që jepeshin herë pas here?
23. Kush vepronte sipas të dhënave që kish marrë?
24. Si vepronte piloti?
25. Cili herë ngjitej lart e herë ulej poshtë?
26. Ç'bënte reaktivi si një shigjetë e zjarhtë?
27. Ku u-dëgjua përsëri zëri që vinte nga vend-komanda?
28. Ç'u-dëgjua përsëri në kufjet e pilotit?
29. Kush dëgjoi urdhërin "shiko përpara 15 km."?
30. Çfarë urdhëri dëgjoi piloti në kufjet e tija?
31. Kush shikoi nga drejtimi i dhënë duke pilotuar maqinën me mjeshtëri?
32. Nga shikoi piloti duke pilotuar maqinën me mjeshtëri?
33. Kur diktoi ai një njollë të zezë, e cila sa vinte zmadhohej?
34. Ç'diktoi piloti ca çaste me vonë?
35. Ç'ishte zbuluar para kohe?
36. Kur ishte zbuluar objektivi?
37. Kush tha "151, shikoj objektivin. Më lejoni atakimin?"
38. Ç'bëri piloti?
39. Kush u-përgjigj "Ju lejojmë"?
40. Si u-përgjigj vend-komanda?
41. A ishte kjo komanda e fundit që u-dha për atë ditë?
42. Cila ishte komanda e fundit që u-dha?
43. Kush zuri vendin e përshtatshëm për sulm, me të marrë urdhërin?
44. Ç'bëri reaktivi, me të marrë urdhërin?

45. Pastaj qysh u-lëshua poshtë?
46. Ç'bëri pastaj reaktivi?
47. Ç'u-regjistrua në shinjestër?
48. Ku u-regjistrua objektivi?
49. Kush shtypi sustën?
50. Ç'bëri piloti?
51. Cili deshifrim tregoi se gjuajtësi e kish goditur me saktësi objektivin ajror?
52. Cilin objektiv tregoi deshifrimi i fotografive se gjuajtësi e kish goditur me saktësi?

FJALOR

akrep, -i (m.) akrepë, -t	hand on a dial (watch, clock, etc.); scorpion
atakim, -i (m.) atakime, -t	attack
deshifrim, -i (m.) deshifrime, -t	decoding
për të diktuar (v.) (unë diktoj)	to detect, discover; to dictate
të dhëna, -t (f. pl.)	data
i, e, të dhënë të dhëna (adj. m. & f.)	see "i dhânun"
për të goditur (v.) (unë godit)	to hit, strike; to build; to fix
gjuajtës, -i (m.) gjuajtës, -it	interceptor
herë (adv.)	see "nganjiherë"
për t'u-kërkuar (v.) (unë kërkohem)	to be sought, searched, looked (for); to be required; to be wanted (law)
kronometër, kronometri kronometra, -t (m.)	chronometer
largësi, -a (f.) largësi, -të	distance
lartësi, -a (f.) lartësi, -të	height, altitude, elevation
për t'u-pilotuar (v.) (pilotohet)	to be piloted

i, e, të prerë të prera (adj. m. & f.)	see "i prem"
sustë, -a (f.) susta, -t	button; spring, coil
shigjetë, -a (f.) shigjeta, -t	arrow
për të shtypur (v.) (unë shtyp)	to push, press; to crush, tread; to run over; to print
i, e, të zjarrtë të zjarra (adj. m. & f.)	fiery; ardent, passionate

SHËNIME

diku aty rrotull	somewhere around
me mjeshtëri	skillfully
para kohe	in advance; prematurely

L. 112

Mësimi i 113-të

PËR TË SHPËTUAR JETËN E NJË TË SËMURI

Pjesa e parë

Nuk ishte kohë për fluturim. Re të dendura e të zeza e kishin mbuluar Tiranën; Dajti s'dukej fare. Aeroporti atë mesditë ishte i qetë. Kapiteni po përgatitej për të shkuar në shtëpi kur një ushtar u-duk në derë dhe i tha se e kërkonte komandanti. U-ngrit dhe dolli jashtë.

"Zoti Kolonel!. Kapiten Spiro Polena, sipas urdhërit tuaj, ju paraqitet."

Komandanti e njoftoi se në Kukës ishte në rrezik jeta e një të sëmuri dhe se atje duhej çuar menjëherë një mjek specialist.

"Merr të dhënat meteorologjike, si pilot të dytë Gaqo Bahollin dhe nisu!" urdhëroi komandanti.

Buletini meteorologjik shënonte se gjer në Kukës ishte e pamundur të fluturohej.

"E paskemi pisk sot, Zoti Kolonel. Njeriu i sëmurë duhet shpëtuar, por mund të ndodhë një gjë akoma më e tmershme: të vdesin dy pilotë, një teknik dhe mjeku" tha Kapiten Polena.

"E di" tha komandanti duke vërtitur në duar buletin; u-mendua për një çast dhe, i vendosur, shtoi: "Sidoqoftë, nisu!"

Erdhi edhe doktori me çantën e tij të rëndë; dukej i lodhur.

"Ku do të hypim?" pyeti ai.

"Ja, tek ai me dy fletë" i u-përgjigj kapiteni duke i a bërë me kokë. Ku t'a dinte i shkreti doktor se ç'rrugë e priste!

Aeroplani dolli në pistë dhe duke lënë pas një gjënim të fortë u-çkëput nga toka. Kapiteni pa figurën e komandantit që sa vinte po bëhej më e vogël. Doktori ishte mbledhur shuk, i menduar. Zhgaba e hekurt fluturonte drejt Shkodrës.

Mbi Milot piloti mori kthesën e parë për në Pukë, sipas llogaritjeve shturmane. Përpara retë ishin si jorganë viganë, re të rënda, të zeza e të hatashme. Shtatë minuta brenda në këto re; piloti nuk shihte dot as fletët e aeroplanit. Fluturime të tilla për pilotët janë plot tension, plot nerva. Puka vazhdonte të ishte përpara. Malet kishin një lartësi mbi 1700 metra, mirëpo piloti, nga që u-nis shpejt, lartësinë e mori 1300 metra. Me këtë lartësi nuk kalohej.

PYETJE

1. Për se nuk ishte koha?
2. Çfarë kohe nuk ishte?
3. Cilin qytet e kishin mbuluar re të dendura e të zeza?
4. Çfarë resh e kishin mbuluar Tiranën?
5. Cili mal s'dukej fare?
6. Qysh ishte aeroporti atë mesditë?
7. Kur ishte i qetë aeroporti?
8. Kush po përgatitej për të shkuar në shtëpi?
9. Ç'po bënte kapiteni atë mesditë?
10. Kush u-duk në derë?
11. Ku u-duk një ushtar?
12. Kujt i tha se e kërkonte komandanti?
13. Kush e kërkonte kapitenin?
14. Kush u-ngrit e dolli jashtë?
15. Ç'bëri kapiteni?
16. Kujt i u-paraqit?
17. Kush e njoftoi se në Kukës ishte në rrezik jeta e një të sëmuri?
18. Cilin njoftoi komandanti se në Kukës ishte në rrezik jeta e një të sëmuri?
19. Ku duhej çuar menjëherë një mjek specialist?
20. Çfarë mjeku duhej çuar atje menjëherë?
21. Ç'duhej bërë menjëherë?

22. Kush i tha kapitenit të merrte të dhënat meteorologjike?
23. Çfarë të dhënash duhet të merrte Kapiten Polena?
24. Cilin pilot do të merrte si pilot të dytë?
25. Me ç'detyrë do t'a merrte kapiteni Gaço Bahollin kur të nisej?
26. Kush e dha këtë urdhër?
27. Ç'bëri komandanti?
28. Cili buletin shënonte se gjer në Kukës ishte e pamundur të fluturohej?
29. Ç'shënonte buletin meteorologjik?
30. Kush tha: "E paskemi pisk sot, Zoti Kolonel"?
31. Ç'tha Kapiten Polena?
32. A duhej shpëtuar njeriu i sëmurë sipas kapitenit?
33. Cili duhej shpëtuar?
34. Por, çfarë mund të ndodhte akoma më e tmershme?
35. Çfarë gjëje mund të ndodhte?
36. Sa pilotë, sa teknikë e sa mjekë mund të vdisnin?
37. Cilët mund të vdisnin në këtë fluturim?
38. Ç'mund t'u ndodhte dy pilotëve, një tekniku dhe mjekut?
39. Kush tha kështu?
40. Ç'tha Kapiten Polena?
41. Kush tha: "E di" duke vërtitur në duar buletin?
42. Ç'tha komandanti duke vërtitur në duar buletin?
43. Kush u-mendua për një çast dhe, i vendosur, shtoi: "Sidoqoftë, nisu!"?

44. Ç'bëri komandanti pasi u-mendua për një çast?
45. Kush erdhi me çantën e tij të rëndë?
46. Ç'bëri doktori?
47. Kush dukej i lodhur?
48. Qysh dukej doktori?
49. Cili pyeti: "Ku do të hypim?"
50. Ç'pyeti doktori?
51. Kush u-përgjigj: "Ja, tek ai me dy fletë" duke i a bërë me kokë?
52. Ç'u-përgjigj kapiteni duke i a bërë me kokë?
53. Ku dolli aeroplani?
54. Prej nga u-çkëput duke lënë pas një gjëmim të fortë?
55. Qysh u-çkëput nga toka?
56. Kush pa figurën e komandantit që sa vinte po bëhej më e vogël?
57. Figurën e kujt pa kapiteni që sa vinte po bëhej më e vogël?
58. Cili ishte mbledhur shuk, i menduar?
59. Ç'fluturonte drejt Shkodrës?
60. Për ku fluturonte zhgaba e hekurt?
61. Mbi cilën pikë mori piloti kthesën e parë për në Pukë?
62. Ç'bëri piloti mbi Milot sipas llogaritjeve shturmane?
63. Sipas cilave llogaritje mori piloti mbi Milot kthesën e parë për në Pukë?
64. Ku ishin retë si jorganë viganë?
65. Qysh ishin retë përpara?

66. Cilat ishish të rënda, të zeza e të hatashme?
67. Qysh ishish retë përpara?
68. Sa minuta kaluan brenda në këto re?
69. Ku kaluan shtatë minuta?
70. Kush nuk shihte dot as fletët e aeroplanit?
71. Cilat fletë nuk shihte dot piloti?
72. Cilat fluturime për pilotët janë plot tension, plot nerva?
73. Qysh janë për pilotët fluturime të tilla?
74. Cili vend vazhdonte të ishte përpara?
75. Ku vazhdonte të ishte Puka?
76. Ç'largësi kishish malet?
77. Kush e mori largësinë 1300 metra, nga që u-nis shpejt?
78. Mirëpo, ç'bëri piloti, nga që u-nis shpejt?
79. A kalohej me 1300 m. largësi?
80. Me ç'largësi nuk kalohej?

FJALOR

buletin, -i (m.) buletine, -t	bulletin
për t'u-çkëputur (v.) (unë çkëputem)	to be detached; to break off; to get away
figurë, -a (f.) figura, -t	figure; image
për t'u-fluturuar (v.) (fluturohet)	to be flown
gjëzim, -i (m.) gjëzime, -t	roar; echo; thunder
i, të hatashëm e, të hatashme (adj. m. & f.)	terrible, terrifying, dreadful
ja (interj.)	here it is, there it is, here you are
jorgan, -i (m.) jorganë, -t	quilt
për t'u-kaluar (v.) (kalohet)	to be passed; to be crossed; to be spent
llogaritje, -a (f.) llogaritje, -t	calculation
i, e, të menduar të menduara (adj. m. & f.)	thoughtful (lost in thought), pensive
meteorologjik, -e (adj. m. & f.)	meteorologic, meteorological
nerv, -i (m.) nerva, -t	nerve
pistë, -a (f.) pista, -t	runway, landing strip

i sëmurë, -i (m.) të sëmurë, -t	the sick; patient
për t'u-shpëtuar (v.) (unë shpëtohem)	to be rescued, saved
shturman, -e (adj. m. & f.)	navigational
tek (prep.)	see "te or ke"
teknik, -u (m.) teknikë, -t	technician
tension, -i (m.) tensione, -t	tension
i, e, të vendosur të vendosura (adj. m. & f.)	determined, decided
për të vërtitur (v.) (unë vërtit)	to turn, revolve
vigan, -e (adj. m. & f.)	giant, gigantic
zhgabë, -a (f.) zhgaba, -t	eagle

SHËNIME

duke i a bërë me kokë	pointing at it with his head
ku t'a dinte i shkreti doktor	and how did the poor doctor know
i mbledhur shuk	huddled up, doubled up
nga që....	since; because
E paskemi pisk!	We are in trouble; I feel the pinch
plot nerva	nerve-racking
nuk shihte dot	he couldn't see

Mësimi i 114-të

PËR TË SHPËTUAR JETËN E NJË TË SËMURI

Pjesa e dytë

"Lidhuni!" urdhëroi kapiteni dhe filloi t'a ngrejë aeroplanin, por lëkundjet ishin të forta.

"Ç'bëhet kështu?" pyeti mjeku.

"Mos u-trondit, dëktor. Do të arrijmë në Kukës të pacenuar" tha piloti.

Sa më shumë që ngjitej aeroplani aq më shumë dridhej.

"Këtej s'kalohet. Të kthehem prapë mbi Milot" urdhëroi kapiteni.

"Ç'bëhet kështu?" pyeti prapë mjeku.

"Dëktor, mos u-mërzit! Do t'i biem nga Vau i Dejës."

Këtej qielli kish copa të kaltra, por nga veriu vinte një "front resh" siç shprehen pilotët, dhe nga larg dukeshin shkrepëtima.

"Andej nga ai tufan do të kalojmë" tha piloti.

Kur arritën mbi Vaun e Dejës kapiteni urdhëroi pilotin e dytë:

"Kursin për në Pukë!" dhe përsëri u-futën në re. Papritmas u-duk një dritare ajrore dhe piloti vështroi poshtë.

"Puka!" tha ai, por Puka u-fsheh përsëri. As Gjalica nuk dukej, as qafa e malit.

"Kursin për në Luginën e Drinit" urdhëroi piloti; atje mund të fluturoje me një lartësi më të ulët.

"Mund të përplasemi në ndonjë shpat" tha tekniku i shqetësuar.

Aeroplani dolli papritmas në qiell të pastër dhe edhe për pak ndodhi katastrofa: desh u-përplasën në pishat e Pukës.

Aeroplani bëri një rreth 360° mbi Pukë që të fitonte kohë sa të kalonte fronti i reve të dendura. Dhe fronti i reve kaloi duke liruar rrugën për në Kukës. Pesëmbëdhjetë minuta tjerë kaluan gjersa arritën mbi aeroportin e Kukësit, ku u-duk një makinë me dy njerëz me të bardha.

"Më presin mua" tha mjeku duke qeshur. Të tërë merrnin frymë lirisht.

PYETJE

1. Kush urdhëroi "Lidhuni!"?
2. Ç'urdhëroi kapiteni?
3. Cili filloi t'a ngrejë aeroplanin?
4. Ç'filloi kapiteni të bëjë?
5. Qysh ishin lëkundjet?
6. Cilat ishin të forta?
7. Kush pyeti: "Ç'bëhet kështu?"
8. Ç'pyeti mjeku?
9. Cili tha: "Mos u-trondit doktor! Do të arrijmë në Kukës të pacenuar"?
10. Ç'tha piloti?
11. Kush tha: "Do t'i biem nga Vau i Dejës"?
12. Çfarë tha piloti?
13. A kish qielli copa të kaltra nga Vau i Dejës?
14. Ç'kish qielli nga Vau i Dejës?
15. Nga vinte një front resh?
16. Ç'vinte nga veriu?
17. Nga dukeshin shkrepëtima?
18. Ç'dukeshin nga larg?
19. Kush tha: "Andej nga ai tufan do të kalojmë!"?
20. Çfarë tha piloti?
21. Kush e urdhëroi pilotin e dytë: "Kursin për në Pukë!" kur arritën mbi Vaun e Dejës?

22. Ç'urdhëroi kapiteni kur arritën mbi Vaun e Dejës?
23. Ku u-futën përsëri?
24. Ç'bënë përsëri në re?
25. Ç'u-duk papritmas?
26. Kur u-duk një dritare ajrore, a vështroi poshtë piloti?
27. Ç'bëri piloti kur u-duk një dritare ajrore?
28. Kush tha "Puka!", por Puka u-fsheh përsëri?
29. Ç'tha piloti?
30. Cili urdhëroi: "Kursin për në luginën e Drinit!"?
31. Ç'urdhër dha piloti?
32. Ku mund të fluturoje me një lartësi më të ulët?
33. Ç'mund të bëje atje, në Luginën e Drinit?
34. Kush tha i shqetësuar: "Mund të përplasemi në ndonjë shpat"?
35. Ç'tha tekniku i shqetësuar?
36. Ç'dolli papritmas në qiell të pastër?
37. Ku dolli aeroplani papritmas?
38. A qe gati duke ndodhur një katastrofë kur aeroplani dolli në qiell të pastër?
39. A u-përplas aeroplani në pishat e Pukës?
40. Ku desh u-përplas aeroplani?
41. Ç'rreth bëri aeroplani mbi Pukë që të fitonte kohë?
42. Ku bëri aeroplani një rreth 360° që të fitonte kohë?
43. Pse bëri aeroplani mbi Pukë një rreth 360°?
44. Ç'bëri aeroplani mbi Pukë sa të kalonte fronti i reve të dendura?

45. Cili bëri një rreth 360° mbi Pukë që të fitonte kohë sa të kalonte fronti i reve të dendura?
46. Duke kaluar retë, a u-lirua rruga për në Kukës?
47. Ç'kaloi, duke liruar rrugën për në Kukës?
48. Sa minuta tjerë kaluan gjersa arritën mbi aeroportin e Kukësit?
49. Ku arritën pasi kaluan pesëmbëdhjetë minuta tjerë?
50. Ku u-duk një maqinë me dy njerëz me të bardha?
51. Ç'u-duk në aeroport me dy njerëz me të bardha?
52. Kush tha duke qeshur: "Më presin mua"?
53. Ç'tha mjeku duke qeshur?
54. Cilët merrnin frymë lirisht?
55. Ç'bënin të tërë në aeroplan?

FJALOR

desh (adv.)	almost
katastrofë, -a (f.) katastrofa, -t	catastrophe
lëkundje, -a (f.) lëkundje, -t	shake, shock, tremor; sway, swing
për t'u-lidhur (v.) (unë lidhem)	to fasten, tie oneself; to be tied; to be handcuffed
për të liruar (v.) (unë liroj)	to free; to release; to loosen; to vacate; to relieve; to reduce (the price of....)
i, e, të pacenuar të pacenuara (adj. m. & f.)	untouched, intact; unharmed
për t'u-përplasur (v.) (unë përplasem)	to crash; to slam; to hit; to collide, to bump into
pishë, -a (f.) pisha, -t	pine tree
qafë, -a (f.) qafa, -t	neck; mountain pass
shkrepëtimë, -a (f.) shkrepëtima, -t	lightning
për t'u-shprehur (v.) (unë shprehem)	to express oneself
i, e, të shqetësuar të shqetësuar (adj. m. & f.)	concerned; worried; upset; disturbed
për t'u-tronditur (v.) (unë tronditem)	to be shaken; to be shocked
tufan, -i (m.)	storm

SHËNIME

Ç'bëhet kështu?

What's going on?

do t'i biem nga....

we'll go through
we'll pass through
we'll go the way of....

...merrnin frymë lirisht

...they were relieved

dy njerëz me të bardha

two men dressed in white

L. 114

Mësimi i 115-të

USHTRIME FLUTURIMI ME NJË NXËNËS PILOT

Qazim Deliallisi studjon për pilot. Instruktori i tij i pilotazhit është një ish-major i aviacionit; gjatë Luftës së Dytë Botërore pilotonte avionë të rëndë bombardues, që fluturojnë distanca të gjata. Ca ditë para se të mbaronte lufta, ndërsa po fluturonte mbi tokën e armikut, zjarri i përqëndruar mirë i topave kundërajrorë e goditi keq. Një predhë i ra fletëzës vertikale dhe një tjetër i shtrembëroi helikën. Ai dhe i tërë ekipazhi u-hodhën me parashutë në prapavijat e armikut. Si mbaroi lufta, ai u-emërua instruktor në Shkollën e Pilotazhit për Aviatorë Civilë. Atë e mbajnë si një nga instruktorët më të mirë, megjithëse është pak i egër; nxënësit e tij, pasi mbarojnë kursin e pilotazhit, e zotërojnë mirë mjeshtërinë e pilotit.

Qazimi dhe instruktori hypin në avion dhe pasi lidhen, Qazimi hap radion dhe vihet në lidhje me vend-komandën; kjo i thotë të drejtohet nga pista dhe të ndalet në krye të saj. Ndërsa është duke pritur urdhëra nga vend-komanda, instruktori i thotë Qazimit:

"Deliallisi! Cilat janë manovrimet që duhet të kryesh gjatë këtij fluturimi?"

"Të ngrihem, të bëj dy pjerrje duke mbajtur të njëjtën lartësi, të bëj një kthesë dhe të zbres" përgjigjet piloti.

"Tamam. Tani konsideroje veten sikur je vetëm në avion. Mos prit urdhëra nga unë; unë jam këtu vetëm që të qortoj gabimet" i thotë instruktori.

"Këtu është vend-komanda. Thërres avionin A91. Këtu është vend-komanda. Thërres avionin A91."

"Këtu është avioni A91. Urdhëroni!"

"Pista është e lirë. Lëshojeni!"

"Kuptuam." Në këtë çast piloti i ri fillon t'i japë gaz dhe nëpërmjet timonit fillon të ulë fletëzat dhe fletëzat e bishtit që të ngrihet.

"Jepi gaz më shumë!" e këshillon instruktori.

"Lartësia 1650 metra" njofton piloti.

Pasi bën pjerrjen e parë, instruktori ndërhyt sepse nxënësi nuk e mbajti avionin në të njëjtën lartësi.

"E pashë edhe vetë që pjerrjen e bëra duke zbritur. T'a provoj edhe një herë?"

"Po, provoje nga e majta këtë radhë!

.....

"Mirë. Tani bën një kthesë dhe bëhu gati që të zbresim.
Kursi 120." Këto janë fjalët e fundit që thotë instruktori.

PYETJE

1. Kush studjon për pilot?
2. Për çka studjon Qazim Deliallisi?
3. Ç'ka qenë më parë instruktori i tij i pilotazhit?
4. Ç'illoj avionësh pilotonte instruktori i Qazimit gjatë Luftës së Dytë Botërore?
5. Kush pilotonte gjatë Luftës së Dytë Botërore avionë të rëndë bombardues që fluturojnë distanca të gjata?
6. Ç'i ngjau instruktorit të Qazimit ca ditë para se të mbaronte lufta ndërsa po fluturonte mbi tokën e armikut?
7. Ç'e goditi avionin e tij mbi tokën e armikut?
8. Qysh e goditi aeroplanin e tij zjarri i përqëndruar mirë i topave kundërajrorë të armikut?
9. Ç'pjese të avionit i ra një predhë e armikut?
10. Cilës fletëz të avionit i ra një predhë e armikut?
11. Ç'i ngjau helikës së aeroplanit nga një predhë e armikut?
12. Pse u-shtrembërua helika e avionit?
13. Ç'bënë pastaj ish-majori dhe ekipazhi i avionit?
14. Ku u-hodhën me parashutë ish-majori dhe ekipazhi i avionit?
15. Në cilat prapavija u-hodhën me parashutë ekipazhi dhe ish-majori?
16. Me ç'punë u-emërua ish-majori pasi mbaroi lufta?
17. Në cilën shkollë u-emërua instruktor ish-majori?
18. Qysh e konsiderojnë nxënësit instruktorin e tyre?
19. Qysh e zotërojnë mjeshtërinë e pilotit nxënësit pasi mbarojnë kursin me këtë instruktor?

20. Ku hypën Qazimi dhe instruktori i tij?
21. Ç'bëjnë ata para se hap radion Qazimi?
22. Me kë vihet në lidhje Qazimi me anë të radios?
23. Nga i thotë vend-komanda Qazimit të drejtohet?
24. Çka tjetër i thotë të bëjë pasi t'a drejtojë avionin nga pista?
25. Ndërsa është duke pritur urdhëra nga vend-komanda, a i bën instruktori Qazimit këtë pyetje: "Deliallis! Cilat janë manovrimet që duhet të kryesh gjatë këtij fluturimi?"
26. Ç'pyetje i bën instruktori Qazimit?
27. A i jep Qazimi instruktorit këtë përgjegje: "Të ngrihem, të bëj dy pjerrje duke mbajtur të njëjtën lartësi, të bëj një kthesë dhe të zbres?"
28. Ç'përgjegje i jep Qazimi instruktorit?
29. Ç'duhet të bëjë Qazimi në fillim fare?
30. Sa pjerrje duhet të bëjë dhe çfarë lartësie duhet të mbajë?
31. Ç'duhet të bëjë pasi të bëjë një kthesë?
32. Kur duhet të zbresë?
33. A i thotë instruktori: "Tamam. Tani konsideroje veten sikur je vetëm në avion. Mos prit urdhëra nga unë; unë jam këtu që të qortoq gabimet"?
34. Ç'i thotë instruktori Qazimit?
35. Si duhet t'a konsiderojë veten në avion Qazimi?
36. Ç'nuk duhet të presë Qazimi nga instruktori i tij?
37. Pse është ahëre instruktori në avion?
38. A thërret vend-komanda: "Këtu është vend-komanda. Thërres avionin A91"?

39. Qysh e thërret vend-komanda avionin A91?
40. Kush e thërret me radio avionin e Qazimit?
41. Ç'numër ka avioni që është duke pilotuar Qazimi?
42. A i përgjigjet Qazimi vend-komandës: "Këtu është avioni A91.. Urdhëroni!"?
43. Ç'i përgjigjet Qazimi thirrjes së vend-komandës?
44. A i thotë vend-komanda: "Pista është e lirë. Lëshojeni!"?
45. Ç'i komunikon vend-komanda Qazimit?
46. A i përgjigjet Qazimi vend-komandës: "Kuptuam"?
47. Ç'i përgjigjet Qazimi vend-komandës pasi kjo dha udhëzimet e nevojshme?
48. Ç'bën në këtë çast piloti i ri?
49. Ç'vegël përdor që të ulë fletëzat dhe fletëzat e bishtit për t'u-ngritur?
50. Ç'bën me anë të timonit?
51. A e këshillon instruktori duket i thënë: "Jepi gaz më shumë!"?
52. Ç'e këshillon instruktori Qazimin të bëjë?
53. Në ç'lartësi njofton piloti se është aeroplani?
54. Pse ndërhyri instruktori pasi nxënësi bëri pjerrjen e parë?
55. Në ç'lartësi nuk e mbajti piloti avionin?
56. A i u-përgjigj nxënësi instruktorit: "E pashë edhe vetë që pjerrjen e bëra duke zbritur"?
57. Si u-përgjigj nxënësi instruktorit?
58. Në ç'fazë të fluturimit e bëri piloti pjerrjen?
59. A e pyeti edhe: "T'a provoj edhe një herë?"

60. Ç'e pyeti nxënësi instrukturin e tij?
61. Ç'kërkoi të bënte edhe një herë piloti?
62. A i tha instruktori: "Po, provoje nga e majta këtë radhë!"?
63. Ç'i tha instruktori pilotit?
64. Nga cila anë i tha t'a provojë t'a bëjë pjerrjen këtë radhë?
65. Ç'bëri piloti sipas udhëzimeve të instruktorit?
66. Pastaj, a i tha: "Mirë. Tani bën një kthesë dhe bëhu gati që të zbresim. Kursi 120."?
67. Ç'i tha instruktori pilotit pasi ky veproi sipas këshillave të tia?
68. Ç'i tha instruktori pilotit të bënte para se të zbriste?
69. Sa do të ishte kursi?

FJALOR

distancë, -a (f.) distanca, -t	distance
për t'u-emëruar (v.) (unë emërohem)	to be nominated, named
fletëz, -a (f.) fletëza, -t	aileron (control flap)
fletëza e bishtit	elevator (aircraft)
fletëza vertikale	rudder (aircraft)
helikë, -a (f.) helika, -t	propeller
instruktor, -i (m.) instruktorë, -t	instructor
për të konsideruar (v.) (unë konsideroj)	to consider
megjithëse (conj.)	see "megjithëqë"
pjerrje, -a (f.) pjerrje, -t	tilt, bank
për të qortuar (v.) (unë qorto)	to correct; to scold
si (conj.)	see "mbasi or pasi"
për të shtrembëruar (v.) (unë shtrembëroj)	to twist, distort
timon, -i (m.) timone, -t	control stick; rudder; steering wheel; helm; handle bar
për të zotëruar (v.) (unë zotëroj)	to master, command; to own
	SHËNIME
për t'i dhënë gaz (unë i jap gaz)	to give gas, to accelerate

